

פרשת
ואתחנן
תשפ"ו
- גליון 99 -

מעמקים

מאמרי התבוננות והעמקה, בדרך הקבלה והחסידות
באופן בהיר ומוסבר הנוגע לחיים ולנפש

לקבלת העלון
מידי שבוע
התקשרו
לר' זושא דויטש
052-7152642

מעובדים מתוך שיעורי
הרב יצחק שפירא שליט"א
ראש ישיבת עוד יוסף חי

29
∞

כיצד ניגשים
ללימוד מאמר
בחסידות?

10
∞

האם מסגרת היא דבר
שכולא אותנו? עיגולים
ויושר באוצרות חיים

5
∞

אין עוד מלבדו" כפשוטו -
מה הפשט בדברי האר"י על
הצמצום?

לשאלות, הערות, ולקבלת העלון באימייל מדי שבוע
shiurimshapira@gmail.com

או בטלפון - ר' זושא דויטש
052.715.2642

הגהה: יוחאי אלימלך רוזה

אנו מזכירים שקיים פורום דיונים בנושאי
השיעורים, להצטרפות לפורום יש לשלוח
בקשה למייל המופיע למעלה

קו עדכונים על זמני ומיקומי השיעורים
02.313.0687

לשמיעת השיעורים בקול הלשון
073.371.8149

תוכן עניינים

5	מעמיקים בפרשה "אין עוד מלבדו" כפשוטו
10	מעמיקים בקבלה אוצרות חיים (3)
21	מעמיקים בחינוך ילדים חינוך ל'אמת' (1)
29	שו"ר ממעמקים כיצד לגשת ללימוד החסידות

יום א | 21:30

רח' הרב צבי יהודה
דירה 4 - ירושלים

לקבלת עדכונים על השיעורים
התקשר ליוסף חיים 053.724.6111
או בקו העדכונים 02.313.0687

השיעור השבועי

השיעור השבועי של הרב יצחק שפירא

אנו כיהודים, מאמינים שה' מהווה את העולם מאין ליש כל רגע מחדש. כאשר ה' מהווה את העולם מאין ליש, בעומק של המציאות הוא נמצא ונוכח כל הזמן. במעמקים של הנפש ושל הבריאה כולה הקב"ה שוכן, מחכה ומצפה שנחשוף ונגלה אותו. אם רק נעמיק מספיק בכל פרט, נוכל למצוא ולהרגיש את הקב"ה.

כיצד אנו עושים זאת? אם נאמץ את זווית ההסתכלות של ה' על העולם נגלה שהמציאות אינה כה אטומה, אלא כל כולה בעצם ביטוי של ה' במציאות שכביכול מרגישה נפרדת ממנו.

בחוברת שלפניכם ישנם מאמרים בחסידות בנגלה ובתורת הנפש. המאמרים לא מוגהים על ידי הרב, אך מנסים לשמור על הסגנון והעומק של שיעוריו. ההתבוננויות בדרך החסידות על נושאים שונים בתורתנו הקדושה מגלה עומק לפנינו מעומק, וחיבור חזק של התורה לחיים האישיים שלנו.

**אז קדימה, אתם מוזמנים לצלול איתנו...
למעמקים**

מעמיקים בפרשה

מאירים עיניים בפרשת השבוע

"אין עוד מלבדו" כפשוטו

מה הפירוש של המילים 'הצמצום אינו כפשוטו'? איזה מהפרושים מסתדר יותר בלשון האר"י הקדוש? ומה משל שאינו כפשוטו יכול ללמד אותנו? הסבר נפלא בדברי האר"י ז"ל על פי דברי אדמו"ר הזקן

בפרשתנו אנו קוראים את הפסוק המפורסם: "וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וַהֲשַׁבֵּת אֶל לְבָבָהּ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים... אֵין עוֹד". פסוק זה הביא אדמו"ר הזקן בתחילת ספר ליקוטי אמרים חלק שני, המכונה "שער היחוד והאמונה".

לאחר שאדמו"ר הזקן מבאר את שיטתו באמונת היחוד, הוא מתייחס לשאלה האם הצמצום הוא כפשוטו או שאינו כפשוטו. במאמר זה ננסה לבאר את כוונת דברי אדמו"ר הזקן באומרו שהצמצום 'אינו כפשוטו'.

קביעה זו של אדמו"ר הזקן נסובה על האמור בתחילת ספר "אוצרות חיים" לאר"י הקדוש:

דע כי תחלת הכל היה כל המציאות אור פשוט ונקרא אין סוף... ואז צמצם עצמו באמצע האור שלו, בנקודת המרכז אמצעית שבו, ושם צמצם עצמו אל הצדדין והסביבות ונשאר חלל בנתיים, וזה היה צמצום הראשון של המאציל העליון. וזה מקום החלל הוא עגול בהשואה אחת מכל צדדיו, עד שנמצא עולם האצילות וכל העולמות נתונים תוך החלל הזה.

לכאורה, בדבריו אלו ממשיך האר"י הקדוש את הקב"ה לאור, המפנה מקום מסוים - בו נוצר העדר אור - לעמידת העולמות. כעת עלינו להבין מה כוונת אדמו"ר הזקן כאשר הוא אומר שהצמצום אינו כפשוטו.

♦ לקחת מילים בהשאלה

המושג 'אינו כפשוטו' אינו פרי עטו של אדמו"ר הזקן. הוא לקוח מחכמי הדורות שקדמו לו, כפי שכותב בעל העיקרים (מאמר א פרק ב):

...אף על פי שבא בתורה בפירוש כמו "ומלתם ערלת לבבכם", אין ראוי להאמינו כפשוטו, ויפורשו הפסוקים באופן מסכים אל האמת. וזהו דרך אונקלוס הגר ויונתן בן עוזיאל ושאר חכמי ישראל, שפירשו כל הפסוקים שבאו בתורה ובנביאים מורים על ההגשמה, באופן מסכים אל האמת, והוציאו אותן מפשוטן להיות פשוטיות דעת כוזב, ואמרו דברה תורה כלשון בני אדם, וכדי לשכך את האוזן.

בעל העיקרים מסביר שפעמים רבות הבנת הפסוק כפשוטו גורמת לנו לעיוות בהבנת הפשט. כהמחשה יפה לכך מביא בעל העיקרים את הפסוק "וּמַלְתֶּם אֶת עֵרְלַת לִבְבְּכֶם". אם נבין את משמעות המילה 'ערלה' המיוחסת ללב כפשוטה, משמעות הפסוק תהיה להוציא סכין ולחפש את ערלת הלב, אותה עלינו למול. ברור, אם כן, שהמילה 'ערלה' הגשמית 'מושאלת' כאן למשמעות של ערלה אחרת, רוחנית.

♦ אור מקום צמצום

כאשר אנו קוראים את דברי האר"י האמורים לעיל, אנו מציירים במחשבתנו את המושגים בצורה כזו: 'אור' - כמו אור השמש, 'מקום' - כמו מרחב שבתוכו יש עולם וכו', צמצום - פעולת הסתלקות האור כדי לייצר מקום. כאשר אנו ממשילים את המושגים הללו לקב"ה, יוצא שיש מקום שבו יש ה', ויש מקום שממנו ה' 'פינה את עצמו' והוא כבר 'לא נמצא' בו, כביכול. על פי הבנה זו אפשר לומר שכוונת אדמו"ר הזקן בקביעתו שהצמצום אינו כפשוטו היא שהמשל אינו דומה לנמשל, שהרי "לית אתר פנוי מיניה".

אך לפי מה שנתבאר על פי דברי בעל העיקרים, פירוש המושג "אינו כפשוטו" הוא שהמילים כאן הן בהשאלה. האר"י הקדוש לקח את המושגים 'אור', 'מקום' ו'צמצום', המובנים לנו כמושגים גשמיים, והשתמש בהם להמחשת מושגים מהנפש.

דוגמא לדבר ניתן לראות בדברי רש"י הקדוש על הפסוק "ותקצר נפש העם בדרך" (במדבר כא, ד):

וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש, כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר, ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הצער.

רש"י מסביר שלעם ישראל היה קשה להכיל בתוכם את הקושי שהיה להם, ולכן הפסוק השתמש במושג המתייחס למקום: 'ותקצר', כדי להמחיש תנועה נפשית של חוסר יכולת להכיל את הצער.

ממש כך מסביר אדמו"ר הזקן: האר"י הקדוש הביא מושג גשמי, כדי לבטא מושג נפשי.

וכמו שכתוב בספר עץ חיים (שער ב, ענף ג):

הרי מפורש היות י' ספירות בצורת אדם בעל רמ"ח אברים הנקרא כלים, ובתוכם העצמות של האורות הנקרא 'נשמת אדם'.

והכל כדמיון אדם התחתון שיש בו גוף ונשמה - כך אדם העליון כלול מי' ספירות, שהם עצמות וכלים.

והנה ענין בחינת העצמות הזה הם בחינת אורות פנימיים המאירים תוך הכלים, כדמיון הנשמה אשר תוך הגוף של האדם, ומאירה בו; כמו שכתוב: נר ה' נשמת אדם.

וזכור כלל זה כי בכל מקום שתמצא בחבורינו זה לשון "אורות" - הכוונה על הנשמה הפנימית שבו, ולא על הכלים עצמן.

מדברי האר"י הללו אנו למדים שפירוש המילה 'אור' כפי שהוא משתמש בה, הוא 'התפשטות נפשית', כמשל הנשמה המתפשטת בגוף ו'מאירה' בו^א.

♦ לפנות מקום לזולת

כפי שהוסבר, כאשר האר"י משתמש במילה 'אור' הוא מתכוון ל'התפשטות הנפש'; כמו כן, כאשר הוא משתמש במושגים 'מקום' ו'חלל' הוא מתכוון לנמשל הנפשי שלהם. משמעות המילה 'מקום' במובנה הנפשי היא פנייתו. כמו שכשאדם אחד

^א. וראה עוד בגליון 96 במאמר "עניין האורות בכתבי האר"י", שבו הבאנו משער ההקדמות. שהתורה דיברה על ה' במשל נפשי, של אדם (שהיא קראה לו צלם אלקים) שמדבר ורואה ושומע וכו'. אך על מנת שלא נתפוס משל זה בצורה מגושמת באו המקובלים ודיברו במשל של אורות. שהוא בעצם משל כדי להבין את המשל של הנפש (ובחבורות "מבוא השער" ו"האר"י החי" הארכנו להסביר כיצד דווקא המשל הגשמי של אורות עוזר שלא להגשים מדי את המשל הנפשי).

משתלט על השיח, ולא נותן לאחרים לדבר, יבקשו ממנו 'לפנות מקום' גם לאחרים; כלומר: תקטין את התפשטות הנפש שלך, כדי שחברך יוכלו גם הם לדבר.

פירוש המילה 'צמצום' בנמשל הנפשי הוא פעולת 'פינוי הנפש', כדי לייצר את ה'מקום'. לדוגמא: כאשר אדם מאוד כועס, ומחמת כך הוא לא רוצה לדבר עם אף אחד, נוכל לומר על המצב הנפשי שבו הוא נתון שההתפשטות של נפשו אינה משאירה לו שום מקום פנוי לדבר עם הזולת. כאשר הוא ירצה להצטמצם ולפנות מקום בתוכו לדברים נוספים מלבד כעסו, הוא יסיח מעט את דעתו וייווצר לו מקום לתקשורת עם אנשים נוספים.

♦ הוא מקומו של עולם

עד כה הסברנו שהמושגים המובאים ב'אוצרות חיים' ביחס לצמצום הם בעצם מושגים 'שאינם כפשוטם', ואינם מתייחסים למציאות הגשמית, אלא הם משמשים כמשל להסבר הנפשי. כעת, עלינו לשים לב שישנו הבדל מהותי בין 'מקום' גשמי, לבין 'מקום' נפשי.

לדוגמא: כאשר יש שדה מסוים שאותו מחלקים בין שני אנשים - לפלוני אסור לעבור לחלק של אלמוני, ולא־למוני אסור לעבור לחלק של פלוני. בעצם, אנו לוקחים מקום אחד והופכים אותו לשני מקומות: באחד מהם פלוני יהיה, ובשני אלמוני.

לעומת זאת, כאשר אדם מפנה 'מקום' בתוך נפשו לזולתו, הוא נוכח גם במקום שפינה, וגם במקום שלא פינה. ניתן אף לומר שבמקום שפינה הוא נוכח יותר, כיוון שהוא מגלה כעת מקום נפשי נעלה יותר, שמסוגל להכיל אף את זולתו.

כעת, כאשר נתאים את שני המשלים לנמשל העליון, נוכל לראות תופעה מעניינת. אם נסביר את המושגים 'אור', 'מקום' ו'צמצום' כפשוטם, יצא לנו שבהתחלה ה' מילא את כל המקום, ולאחר מכן הוא צמצם את עצמו כדי שיהיה מקום לעולמות. תיאור זה מקביל בדיוק לשדה שתיארנו קודם: האור אין-סוף מקביל לשדה השלם, והחלל והאור אין-סוף הקיים בצדדים לאחר הצמצום - מקבילים לשדה לאחר החלוקה. כך יוצא שישנו 'מקום' המכיל בתוכו גם את ה' שהוא אין-סופי, וגם את העולמות בעלי הגבול. כנגד הבנה כזו אמרו חז"ל: "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו"; כלומר: אל תחשוב שישנו מקום הכולל את ה' ואת העולמות, אלא שים לב שכל העולמות כלולים בתוך ה'.

אך כאשר נסביר שהמושגים המובאים לעיל מדברים במשמעותם הנפשית, נסביר שישנה מדרגה שבה ה' אינו מתייחס לעולמות אלא רק לעצמו - המצב הראשוני, שהיה הכל אור אין סוף; וישנה מדרגה נמוכה יותר, בה ה' בוחר להתייחס לעולמות, שם הוא מפנה 'מקום' מההתייחסות שלו רק לעצמו, ומכין מקום גם לזולתו. מקום זה אינו נפרד ממנו, אלא הוא לגמרי ביטוי 'נפשי' שלו. כך מובנת משמעות המשפט "לית אתר פנוי מיניה", וכן "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו": ה' מפנה מקום 'נפשי' בתוכו לעמידת העולמות, שהם לגמרי חלק ממנו.

◆ שני משלים

כפי שכבר נכתב, כאשר באים ללמוד את דברי האר"י ז"ל בקשר לצמצום, עלינו לשים לב שבתוך דבריו טמונים שני משלים. משל ראשון הוא משל גשמי של 'אור', 'מקום' ו'צמצום', הבא להמשיל מציאות נפשית. אך גם הסבר זה הוא בתוך המשל, ורק לאחר שהבנו שהנמשל הראשון הוא נמשל נפשי, כעת אנו יכולים להמשיל את הנמשל לקב"ה.

כאשר אדמו"ר הזקן כתב על החולקים עליו "הבינו ענין הצמצום המוזכר שם כפשוטו", הוא מתכוון להגיד שהם חשבו שהמשל הגשמי הוא המשל לאלוקות, ולא הבינו שהמשל הגשמי הוא משל למשל הנפשי, והמשל הנפשי הוא המשל המתאים לאלוקות.

נסכם את הדברים: בהבנה הראשונה חשבנו שכשאדמו"ר הזקן מסביר שהצמצום 'לא כפשוטו', כוונתו להגיד שהמשל אינו דומה לנמשל.

כעת, לאחר שהסברנו שהמשל הוא משל נפשי, אנו יכולים לחוש שהמשל והנמשל מקבילים לגמרי, כי באמת כל המציאות היא לגמרי חלק מה'. כך נסביר את הפסוק שבו פתחנו: "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים... אין עוד", שאין עוד שום מציאות חיצונית לו. כל קיומה של המציאות הוא הבחירה של ה' להתייחס לזולת חיצוני בעיני עצמו, אך באמת הוא לגמרי חלק ממנו.

מעמיקים בקבלה

אוצרות חיים (3)

בשבועות האחרונים אנו לומדים במדור זה על סדר ההשתלשלות מתוך הספה"ק 'אוצרות חיים'. בגליון 97 למדנו על האור אין-סוף (והסברנו מדוע האר"י מתחיל משם ולא מהקב"ה עצמו), ועל צמצום האור על מנת להאציל ולברוא את העולמות. בגליון 98 למדנו על החלל הפנוי שנוצר מהצמצום ועל המשכת הקו מתוך האור אין-סוף אל החלל. בגליון זה נלמד על מה שקורה לקו אחרי שהוא נכנס לחלל.

עניין העיגולים והיושר

והנה האור הזה המתפשט בתוך החלל הזה נחלק לשתי בחינות. האחת היא כי הנה כל האורות שבתוך זה החלל מוכרח שיהיה בבחינת עיגולים אלו בתוך אלו.

[^אוהמשל בזה הוא: ספירת הכתר הוא עיגול אחד, ובתוכו עיגול אחר והוא ספירת החכמה, וכן על דרך זה עד תשלום עשר עיגולים שהם עשר ספירות

א. פסקה זו הקפנו בסוגריים (וכן באמצע הפסקא הבאה) משום שבקריאה הראשונית הרב דילג על קטעים אלו על מנת לעבור קודם ל"בחינה השניה" שהאר"י מדבר עליה. הרב הוסיף שטוב לדלג בהתחלה, כי כשקוראים בפנים את כל הפרטים מאבדים את התמונה הכללית. התמונה הכללית היא משל לציור שיש לנו באופן פשוט בנפש (שאינו עוד מלבדו והכל הוא אלוקות, אור אין-סוף, ואחר כך יש חלל ומקום לעולמות, ואחר כך יש קו, ואחר כך יש עיגולים ויושר, כפי שנראה כאן מיד. בגלל שמדובר על משהו שאנחנו מכירים מתוכנו פחות או יותר, גם הרבה מאוד מדרושי החסידות עוסקים בפסקה הזאת), אבל בקטע שדילגנו עליו הוא פתאום מתחיל לדבר על כך שיש עשרה עיגולים וספירת הכתר וספירת החכמה, וכבר מתחילים להופיע כל מיני מושגים שלולי הם היו כתובים בקבלה לא הייתי יודע להגיד אותם. אלה מושגים שאפילו בתור דימוי הם רחוקים לנו. להגיד שיש אור ובתוכו יש מקום ויש המשכה לתוכו, זה משהו שאני יכול בקלות לצייר אותו בנפש (אולי כשאנחנו מדברים

דאריך אנפין; ואחר כך בתוכם עשר עיגולים אחרים והם עשר ספירות דעיגולים דאבא, אלו בתוך אלו, עיגול בתוך עיגול, עד סיום כל פרטי האצילות. ולכל עיגול מאלו יש אור מקיף אליו, עגול גם כן כמותו ונמצא שיש אור פנימי ואור מקיף וכולם בבחינת עיגולים].

והבחינה השנייה היא כי הנה באמצע כל האצילות הזה העגול מתפשט דרך קו הישר בחינת אור דוגמת העיגול ממש רק שהוא ביושר. [ויש בו בחינת אריך ואבא-ואמא וזעיר-ונוקביה, וכולם ביושר. ולבחינה זאת הב' קראה התורה את האדם "צלם אלהים". כי הוא קו ישר מתפשט דרך קוים, וכמעט שכל ספר הזוהר והתיקונים אינו מדבר אלא בזה היושר וכמו שאכתוב לקמן].

לפני שנרד לכל הפרטים כאן, נתעכב על מה שהוא אומר באופן כללי, שהקו היורד למטה מופיע בשתי הופעות - אחת היא בחינת עיגולים, והשניה היא בחינת יושר. כשהוא מדבר על בחינת העיגולים הוא משתמש בלשון מפתיעה, שמוכרח שיהיה בבחינת עיגולים אלו בתוך אלו", כלומר שיש בזה 'הכרח'. חשוב לשים לב שכשהוא מדבר על היושר הוא לא כותב שיש בזה 'הכרח'.

קודם כל נאריך קצת במשל (כמו שאנחנו אוהבים), ונסביר את הנקודה הזאת במובן הכי פשוט של הצירוף. מה הכוונה שזה מתפשט בצורה של עיגולים ובצורה של יושר?

קודם הסברנו את סדר ההשתלשלות שבהתחלה הייתה נקודה בתוך כל האור אין-סוף, וכשהוא מתמקד בה היא מתפשטת לכל הכיוונים ותופסת נפח כך שנהיה חלל עגול שווה מכל צדדיו, וכשהוא ממשיך להתמקד נהיה קו שחודר לתוך המקום הזה. נשים לב שכבר בשלב זה יש ציור של עיגולים ויושר - הנקודה התרחבה להיות בצורת עיגול, ואחר כך האור חדר בצורה של יושר. ממילא מובן שיש הגיון שכשמתמקדים יותר בתוך הקו הזה - אזי הקו הזה בעצמו מתחיל להתפרט, ואופן התפרטותו הוא לפי התבנית הכללית של שני הציורים האלו ביחד - עיגולים ויושר. כי אם יש פה עיגול, והיושר (דהיינו הקו) שנכנס לתוך העיגול הוא תוצאה של התמקדות יתרה בעיגול, אז כל ההתפרטויות שיגיעו (אפילו ל'יושר' עצמו) - יהיו מושפעות גם מהעיגול וגם מהיושר, כי היושר הוא בעצמו התמקדות ב'עיגול', ולכן נוצרים מהקו גם עיגולים וגם יושר².

על אלוקות אז זה נהיה מורכב, כי אנחנו לא יודעים בדיוק על מה אנחנו מדברים, אבל בסופו של דבר הדימוי הוא פשוט, זה לא משהו שההרגשה היא שמישהו מפיל עליך איזה מושג. כמו שקורה בדרך כלל כשקוראים את האר"י (בדרך כלל כשקוראים את האר"י מרגישים כאילו שבויים בידיים שלו, כי הוא אומר את המושגים ואחר כך הוא זה שמחליט איך לשחק איתם, ובונה ומפרק, ואנחנו לא יכולים להגיד כלום).

ב. לפי זה יוצא שהעיגולים קודמים ליושר, כי כך היה בהתחלה. קודם הייתה נקודה שהתרחבה לעיגול גדול, ולאחר מכן הקו חדר אותה בצורה של יושר. אכן, בהמשך, כאשר האר"י יפרט יותר הוא יכתוב שהעיגולים קודמים ליושר (אע"פ

ללמוד, להעמיק!

קונטרסים וספרים מאת הרב יצחק שפירא שליט"א
בנושאי עבודת ה', עבודת התפילה, שלום בית
והעמקה במאמרי חסידות

15 ₪

מבוא השער

60 ₪

נהלך ברגש

60 ₪

זה השער

40 ₪

נשיאת הפכים

40 ₪

מקדש עמו ישראל

20 ₪

השמחה במעונו

15 ₪

המשפחה המחנכת

20 ₪

כיבוד הורים

30 ₪

תשובה בשמחה

◆ משל העיגולים בנפש: להכנס לתוך מסגרת

עד עכשיו דיברנו רק על הציור של המשל (צורת ההתגלות של האור) עכשיו ננסה להסביר את הנמשל איך שזה מבחינת הנפש, מה זה אומר בנפש שיש עיגולים ויושר? אמרנו שהתבנית של עיגולים ויושר היא המשך של מה שהיה קודם עיגול גדול (המקיף את החלל) וקו, אז קודם נדבר על העיגול הגדול והקו, ולאחר מכן נחבר זאת לעיגולים ויושר היוצאים מהקו:

אמרנו שהחלל הוא בעצם נקודה מהאור אין-סוף שהוא בוחר להתמקד בתוכה עד שהיא מתרחבת לעיגול גדול שאליו הוא בוחר לחדור באמצעות הקו. א"כ לכאורה אפשר לצייר שהעיגול הגדול הוא כמו מסגרת שהוא נמצא בתוכה, והקו זה כמו מי שנמצא בתוך המסגרת. אבל צריך לשים לב שציור זה הוא קצת בעייתי. כי לפי"ז יוצא שיש איזו מסגרת חיצונית שסוגרת אותי (את האין-סוף). והרי אנחנו מתארים כאן את סדר ההשתלשלות הפוך מזה, אנחנו מתארים איך שהכל מתהווה ומשתלשל מלמעלה, באופן שבהתחלה היה אור אין-סוף חופשי לגמרי, אז מאיפה פתאום הגיע משהו חיצוני שסוגר אותו?

לכן אם נרצה לצייר את זה יותר טוב - צריך לצייר שהעיגול הגדול הוא כמו 'ידיעה' (ביחס לכך שהקו הוא כמו 'בחייה', כדלקמן). 'עיגול' בנפש זה המקום שבתוכו אני יודע את הדברים. וכלשון אדמו"ר הזקן (בפרק מח בתניא) "כמו האדם שמצייר בדעתו איזה דבר שראה או שרואה", "שכל גוף עצם הדבר ההוא וגבו ותוכו ותוך תוכו כולו מצוייר בדעתו ומחשבתו" - "הנה נקראת דעתו מקפת הדבר ההוא כולו, והדבר ההוא מוקף בדעתו ומחשבתו". מה שנמצא במחשבה שלי הוא לא משהו שחווה את הקיום שלו מצד עצמו, אלא רק אני הוא זה שאומר שהוא קיים, כל מה שיש כאן זה רק מה שאני יודע אותו, הוא קיים בתוכי בלבד כחלק מהמחשבה שלי, ולא כמשהו חיצוני לי שקיים מצד עצמו, ובידיעה שלי אני כביכול 'מאלץ' את הדבר להיות קיים".

שבתיילת הקו הוא קודם נכנס בצורה ישירה ורק לאחר מכן הוא מתעגל ואח"כ שוב מתיישר). על מעלת העיגולים על היושר ולהפך ראה באריכות בספר 'אוצרות חיים המבואר' באוצר הביאורים סימן ח אות א סק"ו.

ג. כפי שהארנו במאמר 'עניין האורות בכתבי האר"י' (נדפס בגליון 95), שכאשר האר"י מדבר על אורות הוא מדבר על משל גשמי על מנת שנבין את המשל הנפשי, המשל הנפשי הוא משל לאלוקות כמובן.

ד. המשך לשון אדמו"ר הזקן שם: "רק שאינו מוקף בפועל ממש. רק בדמיון מחשבת האדם ודעתו. אבל הקב"ה, דכתיב ביה 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם' וכו', הרי מחשבתו ודעתו, שידוע כל הנבראים, מקפת כל נברא מראשו ועד תחתיתו ותוכו ותוך תוכו, הכל בפועל ממש". דהיינו כשאומרים כאן 'ידיעה' אין הכוונה כמו ידיעה רגילה אצלנו שאני יודע משהו שכבר קיים, אלא הכוונה לידיעה כמו של ה' - שהוא יודע משהו וזה מה שמקיים אותו. בדומה למחשבה ורצון אצלנו. מדובר כאן על דרגת "סובב כל עלמין" שאני לא "ממלא כל עלמין" ונמצא בתוך העולם-אלא להיפך - העולם נמצא בתוכי, ואני 'מקיף' את העולם.

ה. ניתן דוגמא קצת רחוקה: אם אני חושב על משהו - אני יכול לחשוב שהוא עומד-אפי' אם פיזית הוא לא עומד בכלל, ואז באמת הוא יעמוד בתוך המחשבה שלי, אני יכול לחשוב שהוא יושב אז הוא באמת יושב בתוך המחשבה שלי.

המסגרת הזאת מתוארת כ'עיגול' כי היא נובעת מכך שהחלטתי לתת את הדעת ולהתמקד בנקודה, ובכך שהתמקדתי בה הרחבתי אותה בצורה שיהיה מכל הצדדים. אם האר"י היה מתאר את מה שהתרחש כאן כריבועים ולא כעיגולים אז היינו חושבים שמישהו מבחוץ סידר כאן משהו, כי זה שזה נהיה בצורה של ריבוע זה אומר שמישהו סידר את זה; אך הציור של העיגולים ממחיש שמדובר כאן על תהליך טבעי. המרחב שנוצר כאן הוא התפשטות טבעית שנובעת מהמיקוד בנקודה כפי שאמרנו. המיקוד דומה לאבן שזורקים לתוך המים, שהיא מייצרת תנועה של המים, וכיוון שהתנועה היא טבעית היא מגיעה לכל הכיוונים בשווה, וממילא היא מייצרת צורה של עיגולים".

עצם ההחלטה שלי בכלל ללכת על איזושהי נקודה ולהתמקד בה, להתרכז בה ולתת את הדעת עליה - זה בחירה, זה חופש [חז"ל אומרים על הקב"ה ש"הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו" (ב"ר סח, ט), במקום אחר האריז"ל כתב שדברי חז"ל אלו הולכים על העיגול הגדול כאן, שהוא מייצר את היכולת שיהיה משהו קיים. מה שהאדם 'נותן מקום' לדברים - זה מה שמקיים אותם (גם המילה 'יקום' קשורה לזה) - כל קיומו של השטח הזה הוא רק ממה שאני יודע את הנקודה הזאת ומתמקד בה - וממילא גם התרחבות הנקודה לשטח של עיגול היא מאולצת להתמקדות שלי בה, ואין לזה קיום מצד עצמו]. אבל לאחר מכן כשאני נשאר בתוך הנקודה הזאת

וכן על זה הדרך אני יכול לחשוב שהוא רוקד וכו' וכו' - אין פה מישהו שיש לו מציאות מצד עצמו אלא הכל בתוך הראש שלי ואני מאלץ אותו לעשות מה שאני חושב.

ו. [כיוון שאין לעולם קיום מצ"ע, וכל קיומו הוא ממה שה' יודע אותו אזי הוא שווה מכל הצדדים. ראה על כך באריכות בספר 'זה השער' בפרק ז' לגבי היחס בין אור ה'סובב' לאור ה'ממלא'].

ז. משל כעין זה הובא (בהקשר קצת שונה) בהגהות הרמ"ז כאן אות ז', ומקור הדברים שם הוא בדרוש עולם האצילות הנדפס בלקוטים חדשים מהמהר"י עמ' 17.

ח. כיוון שמדובר כאן על אור, ניתן דוגמה פשוטה גם של אור, אע"פ שהיא פחות מוכרת ומוחשית לנו: אם נדליק נר, ונמדוד כמה אור יש במרחק של מטר - נראה שהאור שם הוא פחות חזק מאשר האור במרחק של סנטימטר. הנר כל הזמן בוער וכשהוא מתפשט הוא מתפשט לכל הכיוונים בשווה, לכן בכל הרדיוס של סנטימטר מהאור האור באותו חוזק, ובכל הרדיוס של מטר מהאור האור באותו חוזק.

ט. בלק"ת מהאריז"ל פ' תשא ע"פ הנה מקום אתי. ראה בהגהות הצמח צדק בליקוטי תורה ד"ה "להבין מש"כ באוצרות חיים (בהוספות לספר ויקרא נא ב) שנחלקו המקובלים בעניין זה.

י. וכדברי חז"ל (פסחים קט). "וְאֵת כָּל הַיָּקוּם אֶשֶׁר בְּרָגְלֵיהֶם" (דברים יא, ו) - אמר רבי אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו". [בלה"ק יש קשר בין שורשים שונים בעלי אותו 'שער' ('שער' היינו כמו שרש בעל שתי אותיות, כמבואר בספר יצירה). כך רואים בהרבה מקומות בחז"ל. לדוגמה הגמרא במסכת קידושין (דף ד ע"א) אומרת שאילו התורה הייתה רוצה ללמד דין מסוים, היא הייתה כותבת "אן כסף" (בלי האות יו"ד), הגמרא שואלת מניין לנו שניתן לדרוש את האות יו"ד ה"יתרה" במילה 'אין', ומביאה ראיה מהפסוקים "מאן יבמי" (דברים כה, ז) ו"מאן בלעם" (במדבר כב, יד), בהם המילה "מאן" (מלשון מיאון וסירוב) נכתבת ללא האות יו"ד. כלומר למרות שהשורש הוא מ' א' נ', חז"ל דורשים את זה מלשון "אין", וזאת משום שבשניהם יש את אותו השער א' נ'. וכידוע היתה ע"ז מחלוקת גדולה מאוד בסוף ימי הגאונים. האם העיקר זה שורש של שלוש או לא, זה מאוד משמעותי כדי לדעת איך להסתכל על לשון הקודש (וכפי שהארכנו במקום אחר)].

ומצטמצם ומתמקד בה היא ממילא פתאום תופסת שטח של מסגרת שתוחמת אותי^{יא} וכאילו מכריחה אותי - זה כבר משהו שאני מכריח את עצמי להיות נתון בתוכו^{יב}.

כעת ניתן להסביר את מה שהערנו בהתחלה שכשהוא מדבר על בחינת העיגולים הלשון שלו היא "מוכרח" שיהיה בבחינת עיגולים אלו בתוך אלו^{יג}, משא"כ כשהוא מדבר על בחינת היושר. כי העיגולים זה מסגרת שבאה להגיד שיש פה הכרח. המסגרת הזאת אמנם מכריחה אותי אך היא קיימת רק בגלל שאני מקיים אותה.

♦ משל היושר בנפש: בחירה בתוך מסגרת

עד כאן הסברנו רק את הקו ואת העיגולים שיצאו ממנו. הסברנו שעצם הבחירה וההחלטה להתמקד בנקודה מסויימת היא כמו קו, והשטח שמתרחב כתוצאה מההתמקדות בנקודה הוא כמו העיגולים. עכשיו הוא אומר שכשנבנים העיגולים, זה לא נשאר רק עיגולים, אלא יש גם יושר בתוך כל העיגולים האלה. יש כאן חידוש, כי יכולתי לחשוב שמהקו יוצאים רק עיגולים וזהו, וכפי שהסברנו - ההתמקדות גורמת לכך שהשטח יתרחב בצורה של עיגול. אך מה זה אומר שבתוך העיגולים האלה יש יושר?

לומר שיש יושר בתוך העיגולים זה לומר שלמרות שאני הוא זה שמייצר את העיגול, את המסגרת של המקום, וא"כ אני בעצם מחוץ אליו - עכ"ז אני כל כך נכנס בזה פנימה עד שהעיגול שהתמקדתי בו יש לו כבר מציאות כביכול משל עצמו וכביכול אני עכשיו בתוכה. כלומר היושר הוא מה שאני יכול לתאר את עצמי איך אני לא רק כמישהו שמעצב את ההתמקדות ואת העיגולים ושכל קיומם ממני, אלא גם כמישהו שנמצא בתוך ההתמקדות והעיגולים שנוצרו^{יד}. ניתן לתת לכך דוגמא מאדם המנפח בלון: הכנסת האוויר לתוך הבלון - דומה לקו, לאחר שהאוויר נכנס לתוך הבלון הוא מתעגל (בצורת עיגול, בגלל שהלחץ שווה בכל המקומות) ובכך גורם שיהיה נפח בבלון, אך הנפח הזה לא נשאר סטטי, אלא כל הזמן האדם ממשיך לנפח (שזה כמו היושר).

יא. בנפש זה מאוד מאוד פשוט. אנחנו לומדים עכשיו אוצרות חיים, במקביל היינו יכולים ללמוד מסכת בבא קמא, וגם בתוך אותה סוגיא שאנחנו כן לומדים היינו יכולים להתמקד בפרטים אחרים, בכל פרט שנתמקד בו יש עולם ומלואו. ובתוך אותו עולם ומלואו אם נתמקד בכל פרט נוכל לראות גם כן עולם ומלואו. כלומר בכל נקודה שתחליט להתמקד בה ממילא היא תתרחב לעולם שלם, השאלה היא רק איפה אתה שם את עצמך. כך הוא מתאר את זה שהיה אור אינסוף, ועכשיו הוא מחליט לשים את עצמו באיוושהי נקודה, ואז כשהוא שם את עצמו באיוושהי נקודה, אז הוא באמת נמצא בה, ואז כשהוא נמצא בה, אז היא מתחילה להתפרט. כשאני מתמקד אני כביכול פותח את המקום שאני נמצא בו.

יב. היום יש הרבה אנשים שאומרים שהם לא יכולים להקשיב ולהיות בריכוז, מה שנקרא "בעיות קשב וריכוז". מה הכוונה? שהם כאילו לא יכולים ליצור את ההכרח, לא יכולים להתמקד, כל הזמן הם קופצים. **כח ההתמקדות והריכוז**

הוא הכח של האדם להגביל ולהכריח את עצמו.

יג. ובמושגים שדיברנו לעיל, כביכול "העולם מקומו" - ראה על כך באריכות בספר 'זה השער' בפרק ז' לגבי היחס בין אור ה'סובב' לאור ה'ממלא'

העניין הזה שאני נמצא בתוך העיגולים הוא מתואר כקו ישר, כי זה שאני נמצא בתוך העיגולים זה יוצר שתהיה נקודת 'בחירה' גם בתוך המסגרת המוכרחת, בתוך העיגול בעצם מתגלה גם השורש של מה שיצר את העיגולים.

נסביר יותר: כשאני מתמקד באיזה משהו באופן פשוט אני יכול להסתכל שכל מה שציינתי זה מה שיהיה, ואין כבר יותר בחירה, כלומר יש בחירה רק בעצם זה שהחלטתי להתמקד, אבל מכאן ואילך הכל קבוע בדרך ממילא. ויש אפשרות להגיד לא כך אלא שגם בתוך המציאות המוגבלת, בתוך המסגרת, יש עדיין מקום למשחק, גם בתוך מה שיצרתי אני עדיין יכול לעשות הרבה דברים ויש עדיין חופש בחירה בתוך המרחב הזה של העיגול. עצם זה שאני יכול להסתכל שבתוך המרחב אני יכול לחיות ולבחור - זה בעצם כמו ליצור יושר בתוך העיגול.

אבל עכשיו צריך להבין, אם בתוך המרחב אני עדיין יכול לבחור - א"כ במה זה מתבטא שאני מוקף במסגרת? התשובה היא שאע"פ שיש לאדם בחירה עכ"ז הוא לא רוצה לצאת מהמסגרת. אע"פ שאני מייצר מסגרת (הקו שמוציא עיגולים) אני רוצה שבתוך המסגרת יהיה לי חופש (ישר), ואע"פ שאני רוצה שיהיה לי חופש אני לא רוצה לפרוץ את המסגרת ואני גם לא רוצה להרחיב אותה (אני כן רוצה למצוא בתוכה המון רוח, אבל אני לא רוצה להרחיב אותה שתתפשט ליותר מקום בחוץ), כך אני לוקח את המסגרת והופך אותה למשהו שאפשר למצוא בתוכו המון אפשרויות (זה מה שדיברנו קודם על התמקדות, שאני לוקח נקודה אחת, וכיוון שאני מתמקד בה היא נהיית בשבילי שטח גדול).

וכמו לדוגמה כשאדם מתחתן, הוא מכניס את עצמו מבחירה (קו) למחויבות מאוד גדולה (עיגולים), המחויבות הזאת לא כוללת אותו, עדיין יש לו חופש גמור, הרי אם הוא רוצה הוא יכול ללכת לבית דין לפתור את הבעיה.... גם אם נולדו לו כבר חמישה עשר ילדים - עדיין הוא יכול ללכת לבית דין לפתור את הבעיה... השאלה מה הוא רוצה לעשות בחיים, זה שיש לו חופש זה לא אומר שהוא רוצה לפרוץ את המסגרת, הוא בכוונה הכניס את עצמו למסגרת, ודווקא בגלל שהוא מכניס את עצמו לתוך העניין גם בתוך המסגרת יש לו המון מה לעשות.

כלומר, הייתי יכול להסתכל על זה שברגע שהכנסתי את עצמי למסגרת, אז כבר אין יותר אפשרויות. זה המציאות, אני נמצא פה ועכשיו מכאן ולהבא זהו, זה מה שיש פה. אבל החידוש הוא שאני יכול לבוא ולהגיד שאמנם אני נמצא בתוך מסגרת, אבל גם בתוכה אפשר לעשות הרבה דברים, אמנם אני לא רוצה לפרוץ את המסגרת, אני דווקא רוצה להיות בתוך המסגרת, אבל אני רוצה שיהיו הרבה מרחבים בתוכה".

יד. זה נקרא שאני מרחיב את המסגרת, אני מרחיב במובן הזה שברגע שאני מתמקד בפנים, אז אני רואה אין סוף אפשרויות. אבל זה לא שאני מרחיב אותה ביחס לאיך שיצרתי אותה. וראה עוד בהקשר לחיי נישואין בספר 'מקדש עמו

צריך לצאת מהמסגרת בשביל שיהיה אין-סוף אפשרויות, אם תתמקד בתוכה, אתה תמצא שיש שם המון עושר, רק צריך להחליט שנכנסים לתוך העניין.

בהתחלה אמרנו שההגיון כאן הוא שהעיגולים והיושר הם בעצם התפרטות באותה תבנית שהיתה קודם, העיגולים הם המשך של העיגול הגדול הפנוי, והיושר הוא המשך של הקו. לפי זה אמרנו שבעצם היושר הוא מה שבתוך העיגול מתגלה גם השורש של מה שיצר את העיגול. נסביר את זה לפי מה שאמרנו עכשיו: היה אפשר לחשוב שזה שיש לי עכשיו בחירה בתוך העיגולים, זאת אומרת שבסופו של דבר העיגולים זה הנתון, והיושר זה רק אומר שיש לי איזה משחק קטן של יכולת בחירה בתוך העיגולים - לכן צריך לשים לב שכל העיגולים האלה הם בעצמם נוצרו מבחירה, שהוא בחר להתמקד ובכך להגביל ולהכריח את עצמו, ולכן בתוך ה'הכרח' הזה יש עוד הרבה בחירה, בחירה שהיא בעצם המשך של אותה הבחירה שיצרה את כל ההכרח.

בספר 'עץ חיים' הוא אומר (בכ"מ ראה לדוגמא שער א' פ"ג, וכן ראה בשער ההקדמות בכ"מ לדוגמא בדף ח ע"ט) שהעיגולים הם בחינת נפש, והיושר הוא בחינת רוח. כאן כותב בהמשך שהיושר הוא בחינת אדם ("ולבחינה הזו השניה, קרא התורה את האדם 'צלם אלקים'"), לפי¹² העיגולים הם בבחינת העולם שבו האדם נמצא¹³. העולם הוא משהו שמתגלגל ללא בחירה, כל ההנהגה של הטבע היא חוקים מקובעים כמו הגלגלים, הוא המסגרת; אך האדם הוא בעל בחירה. אמנם האדם נמצא בתוך העולם וכביכול כפוף לו, אך הבחירה שלו מבטאת מקום יותר גבוה מאשר ההכרח, היא מגיעה מהמקום שיצר את כל ההכרח, שהרי לפני שהנשמה שלו נכנסה לגוף היא היתה למעלה מחוץ לעולם.¹⁴

♦ עשר ספירות – מעבר מפשיטות למורכבות.

האר"י כאן מתחיל להשתמש במושגים שהם לא פשוטים לנפש, לא רק שהם לא פשוטים בנפש, הם גם מוזרים לנפש, כי לשים ברשימה אחת כתר וחכמה, זה לא כל כך מסתדר, אם הוא היה אומר שיש לי כתר ושרביט וכיסא מלכות וכדו', מובן ההקשר - זה רשימה של חפצים גשמיים. אם הוא היה אומר שיש חכמה ובינה ודעת וכדו'

¹² ישראל' בעיקר בפרק על ההמתקה שבהבדלה.

¹³ וראה בעץ חיים שם הנוגע לעיגולים:

| כתמונת הגלגלים והרקיעים הנקראים 'אופנים'. והם הרקיעים שעלינו בעולם הזה השפל.

¹⁴ לכן כשהנשמה יוצאת מהגוף אז העולם כבר לא תופס מקום. העולם כאילו כבר לא קיים מבחינתה (וכמו שחז"ל במסכת יומא כ: אומרים שבשעה שהנשמה יוצאת מהגוף הקול שלה הולך מסוף העולם ועד סופו). זה שהנשמה החליטה להכנס לתוך הגוף זה כמו שהקו החליט שיהיה הכרח (כפי שנתבאר באריכות בשיעור פתח אליהו **), מבחינה מסוימת אפשר לומר שהאדם הוא זה שיצר שיהיה את העולם שהוא חי בו (שהרי אם לא היו אנשים עם מודעות אז בכלל לא היה נראה שיש קשר בין דבר לדבר, כמבואר באריכות בחוברת 'מבוא השער' החל מעמ' 31) - לכן זה יכול להיות משל לה' שבאמת יצר את העולם.

- גם אני יכול להבין - זה רשימה של תכונות בנפש, אבל לומר כתר וחכמה - הציור פה לא בדיוק ברור. החיבור כאן הוא אפילו לא בין גוף לנפש (שגם ביניהם הפער הוא עצום ולא ברור איך ניתן לשים אותם כרצף אחד) אלא הוא בין חפץ גשמי לנפש. אע"פ שהתרגלנו לזה וזה כבר לא מפתיע לנו - כן חשוב לשים לב לזה כדי שנוכל לתפוס את זה נכון.

האמת היא שבכוונה הוא חיבר כאן שני משלים שיש ביניהם פער כ"כ עצום, זה בדיוק מה שהוא רוצה לומר - שהמרחק בין הכתר לחכמה הוא מרחק עצום". כדי להבין את הפרופורציה בין הכתר לחכמה צריך לשים לב שהכתר הוא כמו חפץ גשמי והחכמה היא כמו תכונה נפשית". אם כשהוא היה מדבר על הנפש הוא היה מתחיל רק מתכונות נפשיות אז לא היה לנו סדר בראש (זה היה נראה כמו אצל הפסיכולוגיה: הרבה תכונות בלי סדר ביניהם. לעומת זאת בקבלה יש כאן סדר של ביטוי הנפש מהיותה מופשטת להיותה מורכבת"), כדי לדבר על הספירות כמערכת מסודרת (המקבילה לאברים בגוף, כמבואר בפתח אליהו) צריך לשים לב שזה לא מתחיל משם אלא ממקום גבוה יותר.

עד עכשיו דיברנו יחסית על דימויים שהם מאוד מאוד כלליים, להגיד שיש אור אין-סוף שממלא את הכל, להגיד שיש נקודה, להגיד שיש קו ועיגולים ויושר, כל אלו הם דימויים מאוד כלליים, אחרי שאמרנו את הדימויים הכלליים האלה, הוא רוצה שתהיה התפרטות. כך ההסתכלות מתחילה להיות מורכבת מעשרה חלקים [מכיוון שהוא בעצם בא לומר שיש כאן התפרטות הוא מתחיל קודם לפרט את כל העיגולים של אריך ורק לאחר מכן עובר לאבא. במקום לדבר קודם כל על כל הפרצופים הכלליים ורק לאחר מכן לפרט אותם).

מה שזה מתפרט דווקא לעשר זה מבטא שיש כאן כלל אחד שמאגד את כל הפרטים ושורה בהם, יש כאן מערכת יחסים בין הפרטים (זו הסיבה לכך שהיום סופרים במספר עשרוני).

♦ אורות מקיפים ופנימיים לעיגול - הרגשת הבחירה גם בתוך המסגרת

לאחר שמפרט את העיגולים לעשר ספירות הוא מוסיף משהו מאוד מפתיע: הוא אומר שאחרי שאני מדבר על הפרטים, אני מסתכל כעת על כל עיגול, ואומר שהוא עצמו מורכב מאור מקיף ואור פנימי.

יז. כמו שהוא עושה כשהוא מביא משל של אור וכלי, גם שם מדובר בשני דברים שלא קשורים בכלל אחד לשני. שהרי כלי תופס מים ולא אור. אור זה משהו מופשט שלא ממש תופס מקום.

יח. אמנם צריך לשים לב שבמקום אחר הוא אומר משהו הפוך, שלכתר אין כלי ולחכמה יש כלי. כלומר אע"פ שה'כתר' הוא חפץ גשמי באמת כולו רק אור, עד שאפילו הכלי אצלו הוא בכלל לא נקרא כלי (לכן הוא נקרא עתיקא קדישא, משהו נעתיק ונבדל). בניגוד לחכמה שאע"פ שהיא תכונה נפשית בכל אופן יש לה כלי.

יט. ראה על כך בשיעור נר חמישי של חנוכה השנה, וכן בשיעור על פרק ג' בתניא, וכן בסדרה על העשר ספירות.

בדרך כלל כשמדברים על אור פנימי הכוונה שהאור נמצא בתוך כלי, וכשאומרים שהאור מקיף הכוונה שהוא מקיף כלי. אך כאן לא מדובר על כלים, האר"י לא אומר שיש כלים באמצע. אלא צריך לומר שהגבול שבין המקיף לפנימי הוא בעצם הכלי כאן.

מה האר"י בא להגיד בזה שיש כאן אור פנימי ואור מקיף? איך העניין הזה קשור לכל התהליך שהסברנו? צריך לשים לב שבאופן כללי האורות של העיגולים הם יחסית אורות מקיפים ואילו האורות של היושר הם יחסית אורות פנימיים, א"כ כשהוא אומר כאן שגם ב'עיגולים' עצמם יש 'פנימי' זאת אומרת שכבר בתוך העיגולים יש בחינה של יושר (ואכן באמת אחרי שהוא אומר שיש מקיף ופנימי, הוא מיד מתחיל לדבר על כך שיש יושר).

על מנת להסביר את העניין נחזור שוב על התהליך כאן. נשים לב שכאשר הקו מוציא עיגולים בתוך החלל - הוא בעצם לא רק מייצר אור אלא בכך שהאור מתעגל זאת אומרת שהוא מייצר גם חלל, תוך כדי שהאור מתעגל הוא בעצם מייצר חלל בתוכו.

נסביר את הנמשל של זה בנפש, כך בע"ה יהיה לנו בהיר יותר מה שהוא רוצה להגיד פה: כשאני רוצה להתמקד במשהו (שכפי שהסברנו - זה הקו), אני משקיע מאמץ ובונה את המסגרת שבתוכה אני אפעל, וגם אני עושה שאני לא אוכל לפעול מחוץ למסגרת הזאת, כך בעצם אני גם מייצר אותה וגם מחליט שהיא תהיה מסגרת כזו שאני אשאר כלוא בתוכה כביכול.

נקביל את זה לציור המוחשי: כשאני יוצר תוכן מסויים - זה נקודת היושר כביכול, ההחלטה להתמקד בזה, וכשאני תוך כדי כך מגדיר את עצמי להתעסק רק בזה, זה שהיושר מתעגל, וזה נחוץ מאוד לצייר את העיגול כחלק מהיושר, הסיבה שזה מאוד נחוץ כי זה מסביר את זה שהכל בסופו של דבר זה בחירה של ה', וגם העיגולים הם בעצם בחירה של ה' להיות 'תפוס' כביכול בתוכם.

כשאני ממוקד חזק במשהו - אמנם אני מרגיש בנפש שאני כאילו עכשיו תפוס, אבל באמת אני מרגיש שזה אני רציתי להיות תפוס בתוך זה, זה נקרא שיש פה אור מקיף של ה'עיגולים', זה בא להגיד שאני מלווה את האור, יש איזו בחירה שלי שמלווה אותי שהיא גורמת שאני נתפס במשהו. כביכול אני גם תפוס בדבר מסויים אבל יחד עם זאת אני גם כמו עומד מבחוץ ומסתכל ע"ז ש'בחרתי' להיכנס פנימה

כ. נקודה זו חשובה באופן כללי על מנת להבין מה זה 'כלי', שעצם זה שאני אומר שיש פה איזשהו גבול זה כמו להגיד שיש כאן כלי. 'כלי' זה דבר שהוא מגביל. נניח שאני שם כלי בתוך בריכה גדולה. ואני רוצה לקחת איתו מים, הכלי מגביל את המים שהם לא יתפשטו, כדי שהם יישארו מכונסים.

ולהיות תפוס בזה, אז זה אור מקיף שמלווה את האור פנימי-שהיא ההיתקבעות בפנים בתוך העיגולים.

למה להנות לבד?

המאמר השפיע עליך לטובה? התפילה שלך נראית אחרת בזכותו?
הצטרף כנציג להפצת עלון ממעמקים, ובכל שבוע שליח יגיע
עד אליך עם חוברות מלאות חידושים מתורת הרב

להצטרפות: 058-6305341 - מאיר

מעמיקים בחידוץ ילדים

חינוך ל'אמת' (1)

כשהיינו ילדים קטנים, אחד האחים שלי שיקר, ואח אחר אמר לו: "אתה משקר!". בתגובה לכך אמרה אמא שלי: "ילד לא משקר, הוא רק אומר את מה שהוא רוצה".

אל ההסבר הסופי של המשפט המיוחד הזה נגיע רק בחלק השני של המאמר (שבע"ה יתפרסם בגליון הבא), אבל הוא יהיה קריאת הכיוון שלנו לאורך המאמר כולו.

כדי להסביר טוב למה ילד באמת אף פעם לא משקר, אלא רק מביע את הרצון שלו – אנחנו צריכים קודם כל להסביר כמה דברים יסודיים יותר. מה הבעיה לשקר? מהו בכלל שקר? וכיצד אנחנו מגיבים כשילד משקר?

♦ מה הבעיה שהילד משקר?

כאשר אני נפגש עם התופעה שבה הילד שלי משקר, אני צריך לשים לב מה מפריע לי בשקר שלו. כשמתבוננים רואים שיש לכך שתי אפשרויות:

האפשרות הראשונה היא התחושה שהאמון שבינינו נפגם. כעת, לאחר שאני מגלה שהילד משקר לי, אני מבין שאני לא יכול לסמוך עליו, ואני כבר לא מרגיש שהדיבור בינינו יכול לגרום לנו להרגיש אחד את השני בצורה ישירה. מה שנוצר עכשיו הוא שאני נמצא במקום שלי, הוא נמצא במקום שלו, והמסרים בינינו אינם עוברים חלק, אלא נתקעים בערימה של שקרים.

אפשרות נוספת היא שאני מרגיש שהילד אינו יודע להתייחס לעולם כמו שצריך. הוא לא יודע מהי אמת, אלא הוא בונה לעצמו מציאות שקרית ודמיונית שנוחה לו, ובורח מהאמת ומהמציאות. בעצם, מה שמעניין את הילד הוא האינטרסים שלו, והוא מוכן לעוות את המציאות ולשקר כדי להמשיך ולהיות במקום שבו הוא נמצא, במקום להתמודד עם המציאות באמת.

כשאנו ניגשים להתמודד עם 'בעיית השקר', בדרך כלל אנו מרגישים שהבעיה החינוכית העיקרית היא שהילד חוטא לאמת ומעוות את המציאות, מאחר שזוהי בעיה חינוכית 'אובייקטיבית'; ואילו את חוסר האמון, שגורם לנו לפגיעה אישית, אנו נוטים להניח בצד, מאחר שזהו רגש אישי שלנו.

ננסה להסתכל על הדברים ביחס לקשר זוגי. כאשר אחד הצדדים מרגיש שבן הזוג שיקר לו, הוא ישים את הדגש דווקא על הצד של הפגיעה באמון, ולא על עצם העובדה שבן הזוג חוטא לאמת ולא מתמודד נכון עם המציאות. שם, דווקא התחושה שהקשר נפגע ושאי אפשר עכשיו לתקשר בצורה חלקה וכנה - היא תהיה העיקר.

אחרי ההשוואה לזוגיות, אנו צריכים לשאול את עצמנו: האם באמת זה טוב שבחינוך הילדים אנו 'לוקחים' את השקר למקום הזה, או שעלינו להתמקד דווקא בפגיעה בקשר?

♦ אמת רחמנית ושקר קר

כדי לענות על השאלה, ננסה להסביר קודם מהו שקר באופן כללי, לא רק ביחס לילדים ולא רק בסיטואציה שדיברנו עליה, שבה האבא או האמא צריכים לחשוב איך מתמודדים עם זה שהילד שיקר, אלא מהו בכלל שקר, ומה הבעיה בו?

כשאני אומר שאדם צריך להיות אמיתי, בעצם אני רוצה להגיד שיש אמת מוחלטת ואסור לשנות ו'לטייח' אותה. גם לגבי הקב"ה, חז"ל אומרים (ב"ק נ.): "כל האומר הקב"ה ותרן - יוותרו מעיו". עד כדי כך יש אמת מוחלטת, שגם כשאומרים שהקב"ה סולח אין הכוונה שהוא מוותר, שהרי "אמת" היא אחת מי"ג מידות הרחמים.

אך יש להוסיף לכך גם ממד נוסף. **מידת האמת אינה חסרת רגש, קפואה ואדישה, כמו תובנות ואמיתות שאין לחלוק עליהן ולשנות מהן.** העובדה שמידת האמת היא אחת מי"ג מידות הרחמים מלמדת שהאמת היא גם רחמנית.

כדי להבין את זה, אנחנו צריכים לשים לב שהשקר אינו רק סטייה מהאמת, אלא בגידה בה', ופגימה באמון ובקשר עם ה'. כלומר: **כשאני רוצה להסביר לעצמי מה**

הבעיה בשקר, ההסבר הוא לא שאני צריך לעמוד מול מציאות נוקשה, אלא שאני צריך לעמוד מול קשר עם ה'.

זאת אומרת, שמידת ה"אמת" אומרת שהקב"ה לא מוותר, ה' רוצה משהו מאוד חזק ולא מוותר עליו. האמת היא הרצון החזק, העקבי והיציב של ה', הוא 'מכניס את עצמו' בצורה חזקה לאיזה עניין, רוצה אותו באמת, ומביע את הרצון הזה בצורה תקיפה - כשמסתכלים כך על האמת, מרגישים שהיא אינה מציאות אדישה וקרה, שבה 'אין עם מי לדבר', היא לא מציאות קפואה מצד עצמה שלא עומד מאחוריה אף אחד; אלא היא רצון חי ותקיף^א.

כדי להשלים את ההתבוננות נסתכל מה היה קורה אילו היה להפך: אם ה' לא היה רוצה ממני משהו, אלא היה אומר לי "תעשה מה שאתה רוצה", או שהוא היה רוצה קצת אבל מוותר בשלב מסוים - לא הייתי מרגיש את האמת, וממילא לא הייתי מרגיש את הנוכחות שלו בקשר איתי.

נמחיש זאת בצורה נוספת: כנגד י"ג מידות הרחמים שבתורה יש י"ג מידות בספר מיכה. המידה בספר מיכה שמקבילה ל"אמת" היא "ישוב ירחמנו". משמעותה של מידה זו היא שעל אף שחטאנו, ברגע שאנו חוזרים בתשובה - ה' נותן לנו שוב תורה^ב. במקום להתייבש ממנו ולתת את התורה למישהו אחר חלילה, ה' חוזר אלינו ורוצה מאיתנו שוב שנקיים את מצוותיו. זו מידת "ישוב ירחמנו", והיא נובעת ממידת האמת של ה', הרצון היציב שאינו מוותר.

אם כך, לעמוד מול האמת פירושו לעמוד מול הנוכחות של ה', שהוא שם את עצמו מולי בצורה מאוד חזקה ולא בורח. הוא לא אומר "טוב, התייבשתי ממך", אלא הוא מביע את עצמו בצורה שאני ארגיש אותו חזק^ג.

♦ כיצד מחנכים לאמת

כעת, לאחר שהבנו את מידת האמת, ננסה להבין כיצד מחנכים לאמת.

- א. על כך שהקב"ה 'מכניס את עצמו' כביכול לתוך מסגרת מחייבת ראו עוד במדור 'מעמיקים בקבלה' בגליון זה.
- ב. לכן אצל הרב יצחק האמת היא פנימיות מדת היסוד.
- ג. כמבואר בכתבי הרמ"ק והאר"י ז"ל. את ההקבלה ניתן לראות בסדר ה'תשליך' שבסידור תהלת ה' ובסידורים נוספים.
- ד. י"ג מידות הרחמים ניתנו ביום כיפור. בסיון היה מעמד הר סיני, ה' נתן לנו את התורה. אחר כך בתמוז חטאנו בעגל, ואז ה' ריחם עלינו וביום כיפור הוא נתן לנו את התורה בפעם השנייה, בלוחות השניים, ויחד עם זה הוא גילה לנו את י"ג מידות הרחמים. כלומר, הוא לא רק אמר שלא יכלה אותנו. אלא גם אמר שימשיך להיות איתנו בקשר.
- ה. לכן יש מקומות שבהם האמת היא פנימיות מידת התפארת, מידת הרחמים.

בעבר העביר הרב יצחק גינזבורג שיעור בענייני חינוך. הוא אמר שישנם הסוברים שיסוד החינוך הוא האמת. אם הילד אינו אווז במידת האמת, אלא משקר בכל פעם שהוא 'נצרך' לכך - אי אפשר לחנך אותו באמת, משום שבכל פעם שאני אהנך אותו, או אנסה להחדיר בו משהו, הוא יהנה ויראה את עצמו כמקבל, אך בפנים הוא ימשיך בשלו. כך כל החינוך נהפך להיות חיצוני, ובפנים הילד חי במקום אחר. לכן, כדי שתהיה לנו יכולת לתקשר עם הילד ולהתנהל איתו בצורה שבאמת תקדם אותו צריך לחנך אותו קודם כל לאמת, וכל שאר העניינים נלווים לזה.

אך הרב יצחק המשיך ואמר שלפי הבעל-שם-טוב יסוד החינוך הוא לא לפחד מאף אחד, כפי שקיבל מאביו בצוואתו המפורסמת¹.

ננסה קצת להסביר, מדוע לא לפחד מאף אחד זהו יסוד החינוך, ולמה זה חשוב יותר מאשר לא לשקר.

כדי להבין זאת נצטרך לשים לב מה מניע את האדם לשקר. נכון שאם האדם התרגל לשקר, יש בעיה בחינוך שלו, כי החינוך נוגע בשכבה החיצונית בלבד, אבל בפנים האדם חי אחרת, והחינוך אינו מועיל. אבל יש כאן משהו שקדם לזה, שהוא זה שגרם לילד לשקר.

אם נתבונן היטב נראה שהילד משקר כי הוא רוצה להרוויח משהו, או יותר נכון - כי הוא מפחד להפסיד משהו. לפי זה, אם נרצה לגדוע את המניע של השקר, **כשנחנך את הילד שלא לפחד משום דבר, הוא ירגיש שאין לו שום סיבה לשקר.**

נשים לב שמה שאומרים לילד לא לפחד הוא רק חלק ממה שאבא של הבעש"ט אמר לו. ביחד עם זה שהוא אמר לו "לא לפחד משום דבר" הוא אמר לו לפחד רק מהקב"ה! על מנת להצליח באמת לא לפחד משום דבר, צריך קודם כל לפחד מה'.

אם נחנך את הילד רק לא לפחד משום דבר, הוא יצא פורק עול, שאינו מחויב לשום דבר ולא מעניין אותו כלום. כך הוא יאבד את כל הטעם שלו בחיים, ואת כל הדברים בעלי המשמעות שיש לו. לכן, כדי לחנך אותו בצורה מתוקנת לא לפחד, צריך שהוא יפחד מה'.

כשהילד ירגיש את מידת האמת של ה', הוא ירגיש איך שה' מאוד רוצה ממנו משהו, כך שהדבר שהכי יטריד אותו ויתפוס את מחשבתו זה רק השאלה האם ה' מרוצה

1. מורנו הבעל שם טוב נתייתם מאביו הקדוש בהיותו בן חמש שנים. כשבידו צוואה קצרה:

"בני, אל תירא מאף אחד ומשום דבר בעולם, רק מפני ה' בלבד. תאהב בכל מעמקי לבבך ובכל להט נשמתך כל יהודי בלי שום הבדל, מי שלא יהיה ואיך שלא יהיה" (לקוטי דיבורים כב, בתרגום חופשי).

ממנו, והאם הוא קשור לה' - ממילא הוא ירגיש שיש לו יראה ופחד שחס ושלום ה' לא יתאכזב ממנו, הוא ירגיש שכבר שום דבר אחר לא חשוב ולא מפחיד כמו זה.

כי אם ה' כל-כך רוצה ממני איזשהו דבר, אז אני רוצה ללכת על זה. בפרט אם אני מרגיש שהרצון שלו ממני מבטא רחמנות מצידו, כמו שהזכרנו קודם. אם הוא לא רוצה ממני כלום, אז אני בכלל לא חשוב בעיניו. אבל אם הוא רוצה ממני משהו, אז זה הדבר הכי גדול שאני יכול לצפות לו, שה' ירצה ממני משהו, אז חס ושלום שאני לא אממש את זה.

לכן, כשרוצים ללמד את הילד לא לשקר, צריך ללמד אותו שה' רוצה ממנו משהו, שירגיש את הפחד והדחף של זה, ומתוך כך הוא ירגיש שאין עוד שום דבר שמפחיד - וממילא הוא לא ישקר.

♦ מעגל השקר והפחד

קעת נשים לב לנקודה יסודית: הדבר הראשון שאנו משקרים בו בדרך כלל, הוא שאנחנו אומרים שה' לא רוצה מאיתנו כלום. אנחנו מאוד מפחדים שה' ירצה ממנו משהו, ולכן אנחנו משקרים לעצמנו, וטוענים שה' לא רוצה מאיתנו שום דבר.

מה קורה כשאנחנו משקרים לעצמנו, ואומרים שה' לא באמת רוצה מאיתנו דברים? אז אנחנו כבר לא מפחדים מה', ולא לחוצים לקיים את דבריו; וממילא אנחנו צריכים להתחיל לחיות במציאות, להתמודד איתה ולהסתדר איתה. פתאום מפחיד אותנו לאבד את כל מה שיש לנו במציאות, ואנחנו משקרים כדי לא לאבד את מה שיש לנו.

במציאות כזו אנחנו צריכים לנהל את המציאות, להחליט מה טוב לנו ומה לא, וממילא אנחנו משנים אותה ומעוותים אותה כדי שתסתדר עם הפחדים והרצונות שלנו.

בעצם, יוצא שאנחנו מפחדים לפחד מה', ולכן אנחנו משקרים לעצמנו שהוא לא באמת רוצה מאיתנו דברים עד הסוף; וכך אנחנו נכנסים עמוק לתוך המציאות, שגם בה אנחנו מפחדים להפסיד ולאבד את מה שיקר לנו, וכך אנו משקרים עוד ועוד.

אבל באמת הפחד מה' הוא דווקא דבר טוב, להרגיש את הפחד הזה מה' זה להרגיש את הרחמנות שלו ואת הרצון שלו מאיתנו. התחושה שה' רוצה ממני משהו גורמת שלא לפחד משום דבר אחר, וממילא לא לשקר בכלל.

אחרי שהסברנו את המעגליות של הפחד והשקר, עלינו לחשוב כיצד אנחנו יכולים לשדר את כל זה לילדים.

♦ לא לשקר על הילדים

כדי שנוכל לשדר לילדים היטב להחזיק במידת האמת, אנחנו צריכים קודם כל לומר לעצמנו שהאמת אינה מנוכרת וזרה, ומידת האמת של ה' אין כוונתה שה' רק 'לא מוותר' ותו לא; משמעותה היא שה' רוצה מאיתנו מאוד.

בי"ג מידות הרחמים נאמר שה' הוא "א-ל רחום וחנון". על דרך הדרוש אפשר לומר שה' כל-כך רוצה מאיתנו דברים, עד כדי כך שהוא מבקש רחמים ומתחנן אלינו. ה' מביע את הרצון שלו חזק, ואצלנו הוא נתפס כאמת תקיפה ויציבה, אבל חשוב לזכור שכל זה הוא בגלל שה' באמת מאוד רוצה.

אחרי שאנו תופסים כך - אנו יכולים לשדר כך גם לילדים. אנו משדרים להם: תרצו שה' ירצה מכם דברים, ושהרצון שלו יהיה כל-כך חזק עד שלא תוכלו שלא לעשות את מה שהוא רוצה. תדעו לכם שה' הוא כל-כך רוצה, עד שלא שייך בכלל דבר כזה שאתם לא תעשו מה שהוא רוצה. הוא כל-כך רוצה וכל-כך נמצא בתוך מה שהוא רוצה, שהוא לא יותר על זה. הוא הולך על זה עד הסוף. הוא ממש רוצה מכם משהו, הוא לא יותר לכם'.

כך, כשהילד שומע שה' לא יותר לו, הוא מרגיש שה' מאוד רוצה. הוא לא מרגיש שיש פה קיר אטום ומנוכר, אלא רצון חזק.

ז. [הערת המערכת: בכל פעם שהאבא מעיר לילדים ואומר להם מה לעשות ומה לא לעשות, עד כמה שהוא קשוח ותקיף - זו בעצם הכוונה שלו, הרצון שלו כ"כ חזק עד שהוא לא מוכן לוותר עליו, והוא רוצה שגם הילדים ירצו כ"כ חזק עד שלא יוכלו לוותר על כך.

כאשר אבא מעיר לילדיו ומציב גבולות, התקיפות שלו אינה נובעת מנוקשות אלא מעומק הרצון: הוא רוצה בדבר מסוים בכל מאודו, ואינו מוכן לוותר עליו - לא עבור עצמו ולא עבור ילדיו. הוא שואף להנחיל לילדים את אותה עוצמה של רצון, כדי שגם הם לא יוכלו לוותר על הערך שמאחורי הדברים.

עם זאת, לעיתים מרוב דגש על תוקף הרצון, הוא נתפס כ'מציאות מאובנת' ומנוכרת. במצבים אלו, נדמה כי משהו 'השתלט' על האב, והוא בתורו משתלט על הילדים בצורה עיוורת. לעיתים האב עושה זאת בכוונה, מתוך מחשבה מוטעית שחשיפת הרצון הפנימי שמאחורי האמת' עשויה להחליש את סמכותו ולפתוח פתח לווייתורים. התוצאה היא שהילד, החש שהסמכות אינה נובעת מאישיות או מרצון חי, מפתח התנגדות טבעית ומנסה לערער על ה'קיר' החיצוני והנוקשה שפגש.

מנגד, קיימת תגובה הפוכה: הורה שחושש להיתפס כ'משתלט', נמנע מלדרוש דברים ומוותר על ביטוי רצונו החזק. גם מציאות זו אינה מקובלת על הילדים; הם יחפשו 'למתוח את הגבולות', ויבצעו בכוונה פעולות שהאב מתנגד להן - לא מתוך מרד גרידא, אלא כדי לבחון האם אכפת לו באמת, וכדי לפגוש רצון נוכח, חי ואכפתי שאינו מוותר עליהם].

אז מהו חינוך? להעביר לילד את התחושה שה' באמת מאוד רוצה מאיתנו משהו. הוא כל-כך רוצה שנעשה מצוות, עד כדי כך שהוא מעניש את העם שלו, שהוא כל-כך אוהב. וכל זה כי הוא באמת רוצה ממנו משהו. כלומר: לדעת מהי האמת זה בעצם לדעת מהו הרצון של ה', ועד כמה הוא חזק.

אם כן, עיקר החינוך הוא לשדר לילד עד כמה אני רוצה ממנו משהו, או עד כמה אני מצליח להראות לו שה' רוצה ממנו משהו. אני צריך להיות 'צינור' (אותיות 'רצון') להעביר אליו את הרצון של ה' בצורה כה מוחשית, עד שהוא יחוש אותם בעצמו. זה נקרא 'אמת'. להיות אמיתי פירושו להביע רצון פנימי בצורה חזקה ועוצמתית.

לפעמים יש לנו ציור אחר על האמת. אנחנו מציירים את האמת כמו קנה מידה של אמיתות וציורים נכונים, ומנסים להתאים את עצמנו לאותם ציורים. אנחנו כמובן מציירים שאת האמיתות וקנה המידה קובע ה' מרצונו הפשוט, אבל אנחנו מתייחסים בעיקר לשורה התחתונה - מה צריך לעשות, ולמה אנחנו מחויבים.

הסתכלות כזו הופכת את האמת לקפואה ומנוכרת, ומולידה אצלנו פחד אחר - פחד לטעות. וכשאנחנו מחנכים את הילדים לאותן אמיתות, אנחנו מפחדים להיכשל בחינוך, שהילד לא יתאים את עצמו לציורים שמציירים אצלנו.

הסתכלות כזו יוצרת אצלנו תחושה שאנחנו עומדים מול קיר, ולא שאנחנו נמצאים בקשר עם ה', ושהוא רוצה ממנו דברים.

אם נשים לב עוד יותר, נראה שגם בהתמודדות מול השקר של הילד אנחנו משקרים. באמת, אנחנו מרגישים שהילד לא נמצא בציור שרצינו שהוא יהיה בו, ואנחנו פגועים ומרגישים שנכשלו. ובמקום להגיד לו שזה לא מה שציפינו, ושזה פוגע בנו, אנחנו מספרים לו כל מיני סיפורים אחרים, שיש אמת ושצריך להיות אמיתיים.

הספר שיעשה לך סדר בעבודת ה'

500 עמודים על אהבת ה' ויראתו, ועל הדרך הנכונה להתפעלות והתרגשות בעבודת ה'

או באתר ישיבת
עוד יוסף חי

לרכישה: 058-770-1560

אנחנו מרגישים שאי אפשר לספר לילד את האמת, שפשוט נפגענו מזה שהוא לא הולך בציור שציירנו, וככה יוצא שאנחנו משקרים עליו, ואומרים לו שיש אמת ושחייבים ללכת בדרכה.

ומהי האמת? שה' מאוד רוצה ממנו משהו, ושאנחנו מאוד מפחדים שהקשר איתנו יפגע; שאנחנו מאוד רוצים להעביר את הרצון הזה לילדים שלנו, ואנחנו מאוד מפחדים שהקשר בינינו לילדים יפגע, ושהקשר בין הילדים לבין ה' יפגע.

כשאנחנו אומרים ככה, אנחנו מרגישים שהעיקר הוא הקשר שלנו לה', והקשר של הילדים לה', והקשר שלנו אל הילדים - ואין לנו ולילדים שום סיבה לשקר.

מעמיקים יחד

יש לכם שאלה על הכתוב במאמר? רוצים לשתף בחידוש הקשור אליו?
פורום "מעמיקים" לעובדי השם - המקום להרחיב ולדון בשיעורי הרב

להצטרפות שלחו מייל ל shiurimshapira@gmail.com

שז"ת חמץ חסידים

שאלות ותשובות עם הרב

כיצד לגשת ללימוד החסידות

לרגל יום ההולדת השישים של הרב, הישיבה הגיעה לירושלים להתוועד אצלו בבית. אנחנו מביאים כאן פנינה קטנה מתוך ההתוועדות הזאת.

שאלה: כשלומדים חסידות ישנם שני ציורים באיזה אופן לעשות את זה: הראשון - לנסות לעשות כמה שיותר סדר במה שלומדים, להקיף הרבה, להבין הרבה וכדומה; אבל ככה זה מנותק מהלומד. אפשרות שנייה - לשאול על כל מה שלומדים מה זה אומר לי, ואיך זה נוגע לי. הבעיה בלימוד כזה היא שהרבה פעמים מרגישים שלא מצליחים באמת שייגע; וגם שזה נהיה מנותק ממה שכתוב, והופך להיות עיסוק בעצמי.

תשובה: שתי הדרכים גרועות מאוד... אם נתנסח כמו משפיע חבד"י, נגיד שבשתיהן יש ישות. מה שצריך באמת הוא לנסות להבין איפה היה בעל המאמר כשהוא אמר אותו. צריך לשים לב שהוא היה בדבקות באלקים חיים, והדבקות הזו באה לידי ביטוי והתפרצה, על ידי המוחין שלו והדיבור שלו, במאמר שהוא אמר. לכן קוראים למאמרי חסידות "דא"ח", דברי אלקים חיים, כי הוא היה דבוק בה' לגמרי, והוא רצה לבטא את זה.

אפשר להסתכל על כך שהיה לו בתוכו את המאמר, והיה לו צורך לבטא אותו, לספר את התחושות שלו, את הדבקות שלו בה' - וזה המאמר שיצא.

לכן כשלומדים רוצים להרגיש את האלוקות שבתוך המאמר, לא את ההשכלה שבו (הדרך הראשונה), ולא את ההתקדמות האישית (הדרך השנייה).

המחשה טובה לכך יש בסיפורים של רבי נחמן, שם ממש אפשר לראות שהוא מספר על עצמו (בפרט כשהוא מדבר על מלך), ויותר מזה - הוא מספר **את עצמו**. וככל שיותר שמים לב שהוא מספר את עצמו, ושהוא מבטא את עצמו בסיפור, ככה אפשר להבין את הסיפור יותר ויותר.

ככה זה גם בחב"ד: הרבי הוא כמו פה לה', שרוצה לבטא את עצמו במציאות ולספר את עצמו.

אפשר ממש לראות שיש תקופות של אדמו"רים שבהן היו מאמרים יותר באורך, ויש תקופות שהיו יותר בקיצור; והכל בגלל שזו לא סתם השכלה, אלא כי הם באמת מנסים לבטא את עצמם ואת מה שבוער בתוכם - ולכן זה משתנה עם היכולת ועם הזמן.

צוללים למעמקים

שיעורים נוספים ומרתקים מאת הרב זמינים ב"קול הלשון"
חסידות | פרשת שבוע | כתבי האר"י | תורת הנפש | עבודת השם

חייגו והאזינו 073-371-8149

ישמח לב מבקשי ה'

מדי יום ראשון
בשעה 21:30

רחוב הרב צבי
יהודה 18 דירה
4-י-ם

שמחים לבשר
לציבור שוחרי הקבלה והחסידות
על סדרת שיעורים חדשה
מפי הרב **יצחק שפירא** שליט"א

בספה"ק **אוצרות חיים** לרבנו האר"י ז"ל.

**לימוד בבהירות מיוחדת בדרך החסידות
בשפה פשוטה השווה לכל נפש.**

ניתן לשמוע את השיעורים
בקול הלשון 073-371-8149

לפרטים ר' זושא דויטש
052-7152642

פעמים רבות, כאשר אנו באים לחנך את ילדינו (וגם את עצמנו), אנו שמים לנגד עינינו שיש אמת שאנו מחויבים לה ושאסור לנו לחטוא לה. במבט הזה, האמת נתפסת כ'קיר' אובייקטיבי, נוקשה ומנוכר. אך האם זוהי באמת המציאות? **במדור "מעמיקים בחינוך" בגליון זה נגלה את מידת האמת לא כערך מופשט, אלא כביטוי לרצון ה' - רצון חי, תקיף, שאינו מוותר ואינו מתייאש, בדיוק כפי שאנו מבקשים להיות עבור ילדינו.**

כאשר אנו מסתכלים על האמת מתוך פחד 'לטעות' או להחמיץ את הציור המושלם, אנו רק מרחיקים את הילדים מהקשר החי ומעמיקים את הפער. כאשר אנו מציגים את התוקף הזה ללא גילוי הרצון שמאחוריו, מתקבל רושם של השתלטות עיוורת, המעוררת אצל הילד התנגדות טבעית, שבעצם מבקשת לפגוש את האישיות שלנו, ולא רק את הסמכות.

מנגד, הורים החוששים להיתפס כמשתלטים עלולים לסגת ולהימנע מדרישות, מה שיוצר תחושה של חוסר קשר, כאילו כלל לא אכפת להם כיצד הילדים שלהם יחיו. במצב כזה, הילדים ינסו לא פעם 'למתוח את הגבולות' ולבצע פעולות שהם יודעים שאיננו חפצים בהן, רק כדי לבדוק עד כמה באמת אכפת לנו מהם ועד כמה הרצון שלנו נוכח בחייהם. בשני המקרים, האמת הופכת להיות מנותקת מהרצון החי.

אנו מזמינים אתכם להשתחרר מהמבט המאבן הזה וללמוד כיצד להפוך מ'שומרי אמת' קשוחים לצינור חי המעביר רצון פנימי - רצון ה' שאינו מוותר, והנובע כולו מרחמים. בואו לגלות איך בונים קשר אמין שאין בו צורך להסתתר, ואיך הופכים את החינוך ממאבק על צדק חיצוני למפגש חי ופועם של רצון וחיים.